

VICE V LISICE

33. grafični bienale Ljubljana
7.6.–29.9.2019

PREDSTAVITEV GRADIVA

Ob 33. grafičnem bienalu Ljubljana, ki je na ogled od 7. junija do 29. septembra 2019, smo za strokovne delavce s področja izobraževanja in drugih področij pripravili gradivo, ki vsebuje predstavitev strukture bienala ter še posebej osrednje razstave *Vice v lisice*. Letošnji grafični bienale je poseben v tem, da ga kurirajo umetniki – umetniški kolektiv Slavs and Tatars. Gradivo predstavi bienalska izhodišča ter spregovori o satiri kot rdeči niti bienala. Kako sodelujoče umetnice in umetniki vidijo in obravnavajo satiro in humor, katerih tem se lotevajo v svojih delih ... o tem več v nadaljevanju.

Gradivo zaključuje predstavitev izobraževalnih programov (vodstva in druge aktivnosti), pregled zgodovine bienala ter informacije o ogledu.

Vsebine

33. grafični bienale Ljubljana – razstave

33. grafični bienale Ljubljana – v publikacijah

33. grafični bienale Ljubljana – izobraževalni programi (vodstva in drugi dogodki)

Vsebinski poudarki in izhodiščne točke ogleda in razlage

Dodatek: Zgodovina ljubljanskega grafičnega bienala

Informacije

33. grafični bienale Ljubljana – razstave

33. grafični bienale Ljubljana sestavljajo osrednja razstava **Vice v lisice** (na devetih razstaviščih po mestu), razstava prejemnika velike nagrade 32. grafičnega bienala Ljubljana **Alejandra Paza** **Epikurjev vrt** (na ogled v Plečnikovi hiši v Ljubljani) ter drugi projekti, številni programi, aktivnosti in publikacije.

Osrednja razstava letošnjega bienala **Vice v lisice**

z več vidikov obravnava žanr satire v današnjem času. Ob zgodovinskem delu predstavlja tudi dela sodobnih umetnikov in vključuje intervencije različnih aktivistov in novomedijskih polemikov ter predstave standup komikov in drugih. Umetniški kolektiv Slavs and Tatars se v 33. izdaji bienala posveča premisleku o grafičnem ne zgolj v pomenu medija, temveč v pomenu njegove zmožnosti za delovanje, kot o agensu.

Satira je v različnih obdobjih prevzemala različne vloge, od oblike popularne filozofije do pikre kritike, zaradi njenih teženj k moraliziranju so jo pogosto razumeli tudi kot konservativen žanr. Odlično uspeva v avtoritarnih režimih, kar je razvidno iz bogatih tradicij komunističnega humorja v Srednji in Vzhodni Evropi ali iz številnih primerov z Bližnjega vzhoda. Danes smo ob vrnitvi politik trde roke v zahodni družbi ponovno priča razcvetu različnih oblik komedije. Če je dostopnost tiska na začetku 20. stoletja privedla do neslutene razmaha satirične periodike, pa se plodnost grafičnega v današnji digitalni dobi razkriva v obliki mema ali protestnega plakata. Iz vizualne zasičenosti našega časa so vzniknili novi estetski jeziki, katerih sporočilnost in diskurz se nam velikokrat zdita neokusna. Čeprav imata grafika in satira izrazito različno zgodovino, obe v en glas zatrjujeta, da govorita *ljudem* in da to počneta *v njihovem imenu*.

Razstavišča: Razstava se iz osrednjega razstavišča MGLC in Švicarija preliva še v sedem drugih razstavišč po mestu: Narodna galerija, Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK), Galerija Eqrna, Galerija ZVKDS, Galerija ISIS, Projektni prostor DUM, DobraVaga.

Razstavišča označujejo simpatični »**ježki**« – letošnja maskota bienala, ki pa imajo s temo bienala neposredno zvezo, saj je prava satira običajno »bodičaste« in »zbadljive« narave, po ježu pa se je imenoval tudi eden od znanih slovenskih satiričnih časopisov.

Umetniki: Na bienalu sodelujejo umetniki iz Slovenije, Poljske, Ukrajine, Gruzije, Bolgarije, Nemčije, Turčije, Libanona, Irana, Japonske, Kitajske, Velike Britanije in ZDA. Razstavljajo: Lawrence Abu Hamdan, Hamja Ahsan, Pablo Bronstein, Cevdet Ereğ, Arthur Fournier z Raphaelom Koenigom, Martine Gutierrez, Flaka Haliti, Stane Jagodič, Zhanna Kadyrova, Dozie Kanu, Sachiko Kazama, KRIWET (Ferdinand Kriwet), Ella Kruglyanskaya, Tala Madani, Marlie Mul, Woody De Othello, Alenka Pirman s KULA, Amanda Ross-Ho, Lin May Saeed, Top lista nadrealista, Endre Tot, Anna Uddenberg, Martina Vacheva, Nicole Wermers, Giorgi Xaniashvili, XIYADIE, Honza Zamojski, Hinko Smrekar/Bodeča žica: izbor satire iz arhivov.

Med nastopajočimi v otvoritvenem programu pa so sodelovali še standup avtorji in glasbeniki (Dragoş Cristian, Boštjan Gorenc - Pižama, Marina Orsag, Pavlo Voytovich, Anja Wutej, Augustin Maurs) ter teoretiki in polemiki (Emily Apter, Metahaven – Vinca Kruk in Daniel van der Velden, Mohammad Salemy, Vid Simoniti).

Kuratorji 33. grafičnega bienala Ljubljana: Slavs and Tatars

Slavs and Tatars (ali »Slovani in Tatari« kot hudomušno slovenimo njihovo ime) so mednarodno uveljavljen umetniški kolektiv s sedežem v Berlinu, ki se pri svojem raznolikem delu posveča območju vzhodno od nekdanjega berlinskega zidu in zahodno od velikega Kitajskega zidu, območju, ki ga poznamo pod imenom Evrazija. Kolektiv deluje na treh področjih: razstavljanje, publikacije in performans predavanja. Na ljubljanskem grafičnem bienalu se prvič predstavlja tudi v vlogi kuratorjev bienala.

Veliko del na bienalu je **NOVITET**, ustvarjenih posebej za 33. grafični bienale. Šest umetnikov je oblikovalo tudi posebno **grafično mapo** (Martina Vacheva, Marlie Mul, Giorgi Xaniashvili, Endre Tot, Cevdet Ereğ, Nicole Wermers).

Na otvoritvi bienala smo podelili tudi **nagrade**:

Velika nagrada: Hamja Ahsan

Nagrada za raziskovalno rezidenco: Martina Vacheva

Posebno priznanje bienala: XIYADIE

Ob zaključku bienala pa umetniku po izboru obiskovalcev podelimo še nagrado občinstva. Možnost glasovanja preko spletne strani bienala imajo vsi obiskovalci, tudi šolarji!

*

Osrednjo razstavo spremlja razstava prejemnika velike nagrade 32. grafičnega bienala Ljubljana:

Alejandro Paz, *Epikurjev vrt*

Alejandro Paz, umetnik in arhitekt iz Gvatemale, se pogosto izraža s performansi in instalacijami, izvedenimi v javnem prostoru. Za izvedbo letošnjega projekta si je izbral hišo in vrt arhitekta Jožeta Plečnika in tako izrazil naklonjenost do njegove arhitekturne dediščine ter poudaril pomen, ki ga Plečnik v svojem delu pripisuje naravi.

In zakaj *Epikurjev vrt*? Epikur je leta 306 pr. n. št. v Atenah osnoval šolo z imenom *Vrt*, saj je bila na vrtu. Na vhodnih vratih je bilo po pričevanju med drugim zapisano, da je tu največje dobro užitek. Filozof je namreč učil, da mora srečno življenje temeljiti na doseganju užitka, tako čutnega kot intelektualnega. Kustosinja: Nevenka Šivavec

Razstavišče: Plečnikova hiša

33. grafični bienale Ljubljana – v publikacijah

VODIČ 33. grafični bienale Ljubljana, knjižica v slovenskem in angleškem jeziku, brezplačno ob nakupu vstopnice. / Nepogrešljivo za ogled bienala in razumevanje del, saj razstava zaradi kuratorske odločitve Slavs and Tatars ohranja čisto likovno postavitev del brez podnapisov.

OUTSIDERJEV Bienalnik, brezplačni časopis v slovenskem in angleškem jeziku. / Prijetno in kvalitetno poletno branje ter širši pogled o humorju, satiri, bienalih, politiki, okolju, zgodovini itd.

BIENALE ZA OTROKE z ilustracijami Davida Krančana, brezplačen vodič za otroke in družine v slovenskem, angleškem in italijanskem jeziku. / Radi bi se »pogovorili« z umetniškimi deli, pa ne veste, kako začeti. Vodič nabrito usmerja naše korake po mestu in razstaviščih bienala.

KNJIGA/ART BOOK 33. grafičnega bienala Ljubljana, uredniki Slavs and Tatars, založba Mousse. / Izide novembra.

33. grafični bienale Ljubljana – izobraževalni programi (vodstva in drugi dogodki)

VODSTVA PO NAROČILU

Vodstva potekajo po razstavnem prostoru MGLC in po Švicariji (druga razstavišča po dogovoru).

Šolske skupine

Trajanje ogleda: 90 minut.

Vstopnina in vodstvo: 6* eur na osebo.

Skupine predšolskih otrok

Trajanje ogleda: 60 minut.

Vključuje ogled z delavnico in animacijami.

Brezplačno

Skupine odraslih

Trajanje ogleda: od 60 do 120 minut.

Vstopnina in vodstvo: 12 eur na osebo.

Oglede organiziramo v slovenskem in angleškem jeziku.

***V ceni vstopnice je zajetih 10 razstavišč:** MGLC, MGLC – Švicarija, Narodna galerija, Narodna in univerzitetna knjižnica, Galerija Equrna, Galerija ZVKDS, Galerija ISIS, Projektni prostor DUM, DobraVaga in Plečnikova hiša.

*

SEPTEMBRA TUDI DNEVA ODPRTIH VRAT IN MARATONSKI VODSTVI

(po vseh razstaviščih):

sobota, 21. september, 11.00–14.00 / *Na razstave se GRE PEŠ!*, evropski teden mobilnosti

nedelja, 29. september, 11.00–14.00 / *Umetnost & razvedrilo*, v sklopu dnevov evropske

kulturne dediščine in tedna kulturne dediščine 2019 / Zadnji dan bienala!

Začetek vodstva ob 11.00 v MGLC; druga zbirna točka za vodstvo je ob 12.30 pred Narodno galerijo.

Maratonska vodstva spremljajo impro intervencije v sodelovanju z Impro ligo.

*

Otroški atelje v Švicariji: Ježek riše, tiska in se valja!

Brezplačne delavnice in vodstva vsak petek dopoldne za otroke in družine.

*

Bienale za obiskovalce s posebnimi potrebami

Brezplačna prilagojena vodstva in delavnice. Predhodne najave nujne.

*

PRILOŽNOSTI ZA AKTIVNO SODELOVANJE:

Prostovoljec/-ka bienala: Sodelovanje in pomoč na bienalu omogoči srečevanje z umetniki in vpogled v zakulisje realnega sveta umetnosti.

Prijatelj bienala: Član Kluba prijatelj bienala s številnimi dogodki in ugodnostmi je lahko kdorkoli, treba je le izpolniti pristopno izjavo na www.mglc-lj.si ter plačati letno članarino.

Vsebinski poudarki in izhodiščne točke ogleda

Na 33. grafičnem bienalu razstavlja 30 umetnic/umetnikov, ki svojo mednarodno produkcijo predstavljajo v različnih medijih in ne samo v grafiki. Rdeča nit letošnje prireditve je satira. A tako kot dela niso omejena s tehniko, tudi niso omejena s temo in pojem humorja in satire pri ogledu največkrat zazveni ironično ali subverzivno. Satirična vrednost del nikakor ni vidna na prvi pogled, temveč se je treba do nje dokopati. Humor je v delih prisoten v načinu, kako se umetniki lotevajo snovi; to pa je največkrat z rabo obstoječega, ki je postavljeno v nov, nepričakovan položaj.

MGLC

MGLC je največje bienalsko razstavišče, saj predstavlja kar 17 umetnic/umetnikov: Hamja Ahsan, Flaka Haliti, Ella Kruglyanskaya, Endre Tot, Woody De Othello, Stane Jagodič, Ferdinand Kriwet, Pablo Bronstein, Sachiko Kazama, Dozie Kanu, Martine Gutierrez, Anna Uddenberg, Martina Vacheva, Lawrence Abu Hamdan, Lin May Saeed, Marlie Mul in Giorgi Xaniashvili.

V pritličnem razstavnem prostoru se nahaja zgodovinski **izbor satire iz arhivov** iz zlatega obdobja satiričnega tiska v drugi polovici 19. in prvi polovici 20. stoletja. Na ogled so karikature **Hinka Smrekarja**, izvodi legendarnega slovenskega satiričnega časopisa **Pavliha** in popularnega azerbajdžanskega časopisa **Molla Nasreddin**, ki so ga brali po širnem muslimanskem svetu. V tem in

tudi drugih galerijskih prostorih se nahaja prejemnik velike nagrade 33. grafičnega bienala **Hamja Ahsan**, ki obiskovalce poziva h glasovanju za pridružitve (izmišljeni) Aspergistski federaciji, nacionalni domovini sramežljivih, introvertiranih in avtističnih ljudi. V prostoru razstavljata tudi dve umetnici, ki humor vidita kot strategijo, kako razumeti svet okoli sebe: kosovska umetnica **Flaka Haliti** in latvijska umetnica **Ella Kruglyanskaya**.

V prvem nadstropju nas pozdravi madžarski umetnik **Endre Tot** s serijo *Ničla*. Tot (1937) je pomemben predstavnik konceptualizma ter gibanja Fluxus, vplival je na več generacij umetnikov. Po umetnostnem izrazu mu je soroden nemški umetnik **KRIWET** (1942–2018), čigar dela se navezujejo na besedilo, jezik, vizualno in konkretno poezijo. V prvi galerijski sobi razstavljata **Woody De Othello**, ki s svojimi deli karikira naš vsakdan, ter slovenski umetnik **Stane Jagodič** (1943) z grafikami, fotokolaži in asemblaži na temo postsocialistične Evrope.

Sprehodimo se skozi sobo z delom **Pabla Bronsteina**, ki je svojevrsten poklon arhitektu Jožetu Plečniku, in spoznamo lesoreze japonske umetnice **Sachiko Kazama**, ki svoje likovno raziskovanje v grafiki vzporeja z iskanjem resnične zgodovine pomembnih dogodkov na Japonskem.

Umetnici v »roza« sobi, trans ženska **Martine Gutierrez** in švedska kiparka **Anna Uddenberg**, se ukvarjata z vprašanji spolne identitete, seksizma in rasizma. V sosednji sobi pa se predstavi prejemnica nagrade za raziskovalno rezidenco **Martina Vacheva** z deli, ki na karikiran način upodabljajo avtentičnost bolgarskih ljudskih junakov.

Eden najbolj pretresljivih projektov na bienalu je delo v Bejrutu živečega umetnika **Lawrencea Abu Hamdana** *Izpodbijana izjava*, serija del, ki preko izbranih sodnih primerov vizualno prikaže, kako je lahko »usodna« in življenjsko pomembna uporaba jezika in pravilno izrekanje.

Svojevrstno satiro našega sveta, prepredenega z neekološkim obnašanjem, nasilnim ravnanjem z živalmi in hvalnico ključni dobrini našega časa – nafti predstavljajo stiroporne skulpture **Lin May Saeed**. V zadnji sobi razstavljata nizozemska umetnica **Marlie Mul** in gruzijski umetnik **Giorgi Xaniashvili**, ki se ukvarjata z vprašanjem človeških interakcij in našim podzavestnim odnosom do »umazanega«.

MGLC – ŠVICARIJA

Založnik **Arthur Furnier** in raziskovalec na Harvardu **Raphael Koenig** predstavita izbor iz zbirke nemškega umetnostnega zgodovinarja Eduarda Fuchsa, ki je preko izdajanja evropskih litografij v zgodnjem 20. stoletju moč karikature usmeril v boj proti fašizmu in kapitalizmu. Poleg del **Anne Uddenberg** v kleti lahko prisluhnemo zvočni postavitvi turškega umetnika **Cevdeta Ereka**, ki raziskuje prostor in našo potrebo po tem, da ga »orkestriramo« in »aranžiramo«.

NARODNA GALERIJA

V galeriji se nam s ciklom *Sedem naglavnih grehov* predstavi **Hinko Smrekar** (1883–1942), izjemen satirik, karikaturist, opazovalec in kritik družbe ter politike.

GALERIJA EQURNA

V galeriji razstavlja več umetnikov. Iranska umetnica **Tala Madani** v svojem videu kritično gleda na spol in politično oblast. Oblikovalec in umetnik **Dozie Kanu** predstavi objekte, ki na nepričakovan način povezujejo med seboj nezdružljive elemente. **Amanda Ross-Ho** se kritično posveti različnim upodobitvam velikih čustvenčkov, ki poosebljajo sisteme vrednotenja čustvenih stanj. **XIYADIE**, homoseksualno usmerjen kitajski umetnik pa izdeluje tradicionalne kitajske izrezanke iz papirja in vanje preko poetske tehnike vpleta avtobiografske momente.

GALERIJA ISIS

Nominiranka prestižne Turnerjeve nagrade **Nicole Wermers** humorno predstavlja vsakdanje predmete, **Marlie Mul** pa velike črne luže, polne smeti, ki nas zopet napotijo na vprašanje, kakšne sledi pušča človek v svetu.

GALERIJA ZVKDS

V galeriji glasujemo za Aspergistanški referendum in lahko poslušamo himno prihodnje federacije (**Hamja Ahsan**). Na ogled so tudi videi **Top liste nadrealista**, kultne bosanske humoristične oddaje, ki se je predvajala od 1984 do 1991, in je primer satire, ki je napovedala zgodovinsko resničnost (jugoslovansko vojno).

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA (NUK)

Serijski risbi konceptualnega umetnika **Endreja Tota** se poigrava z idejo in konceptom črte. Delo je nastalo prav posebej za 33. grafični bienale Ljubljana.

DOBRAVAGA

V galerijskem prostoru se predstavljata dve deli, obe sta izjemno duhoviti. Ukrajinska umetnica **Zhanna Kadyrova** na ogled postavlja tržnico, na kateri za plačilo ponuja (umetniške) ribe, ostrige in kaviar; pri tem se sprašuje o vrednosti umetnosti. O vrednosti zdravja in primernega odnosa do tega vprašanja pa se sprašuje nov projekt slovenske umetnice **Alenke Pirman**, ki je v sodelovanju s Slovenskim etnološkim in antropološkim združenjem **KULA** pripravila akcijo *Skrb zase škoduje zdravju*. Podobne satirično kritične projekte, ki pozivajo k razmisleku, je umetnica

v preteklosti že izvajala pod okriljem Društva za domače raziskave in v okviru svojih drugih projektov.

PROJEKTNI PROSTOR DUM

Poleg Aspergistskega referenduma **Hamje Ahsana** se v razstavišču predstavlja **Honza Zamojski** z monumentalnim delom z naslovom *Zbiranje in srečevanje*. Zbirajo se brezglave figure, figure brez pameti, slepci, ki vodijo slepca in stopajo proti soncu konca neke civilizacije ... Delo nas pelje v razmislek o današnji družbi.

Uporabljene fotografije so z 33. grafičnega bienala Ljubljana, foto Urška Boljkovac in Jaka Babnik, arhiv MGLC.

Dodatek: Zgodovina ljubljanskega grafičnega bienala

1955–2019: 33 razstav, 64 let obstoja

Ljubljanski grafični bienale ima dolgoletno neprekinjeno tradicijo delovanja, saj je bil ustanovljen že leta 1955 – istega leta kot se je zgodila prva *Documenta* v Kasslu. V mednarodnem okviru se je hitro uveljavil kot manifestacija, ki je uspela že v težkih povojnih desetletjih predstavljati umetnost »globalno«, saj je redno gostila umetnike z obeh strani železne zavesne ter zgodaj presegala evropocentrični pogled s prikazovanjem umetniške produkcije iz tretjega sveta, posebno iz neuvrščenih držav. Obenem pa je bienale dobro prepoznaval in vključeval nove trende in slogovne menjave v umetnosti. Denimo že prvi bienale je kot osrednji del razstave prinašal najaktualnejšo grafiko *École de Paris*, med prejemniki glavne nagrade bienala je bil že leta 1963 popartist Robert Rauschenberg itd. Hitra odzivnost bienala je bila med drugim posledica njegove tesne povezanosti z nizom izvrstnih likovnih strokovnjakov in kustosov, med drugimi s Guliom Carlom Arganom, Jorgem Glusbergom, Pontusom Hultenom, Pierrom Restanyem, Ryszardom Stanisławskim.

Na lokalni ravni je bil bienale pomembna spodbuda in podpora domačim umetnikom, ki jih je približal mednarodnemu dogajanju in jih seznanjal s sodobnimi likovnimi tokovi v svetu. V tesni povezavi z njimi se je razvijala ljubljanska grafična šola. A spremenjene globalne in lokalne politične razmere ter kulturne in tehnološke okoliščine v devetdesetih letih prejšnjega stoletja so zahtevale premislek o novi vlogi bienala in iskanje drugačnih možnosti delovanja.

Bienale je po letu 2000 začel prestopati meje grafičnega medija in danes vključuje različna umetniška izrazna sredstva. Razmnožena podoba je bila postavljena v širši družbeni, celo politični kontekst, ki se pojavlja kot knjiga umetnika, plakat, fotokopija, letak, umetniški časopis. *Dogodek*, 29. grafični bienale (2011), se je celo odrekel grafičnemu pedigreju in se osredotočil na umetniški dogodek. *Prekinitev*, 30. grafični bienale (2013), se je brez velikih besed vrnil k naravi grafičnih procesov in njihovem vplivu na dela sodobne umetnosti. Povezavo zgodovine, grafike, filozofije, filma in literature je ponudil 31. grafični bienale *Nad tabo/ti* (2015). 32. grafični bienale Ljubljana se je odrekel okviru tematske razstave ter figuri kustosa in se navezal na pesem Jureta Detele *Kriterij rojstva*; izbor umetnikov pa so opravili kar umetniki sami. 33. grafični bienale je svojevrstno organsko nadaljevanje predhodnega bienala, saj so Slavs in Tatars kot umetniki sodelovali že na 32. grafičnem bienalu, za kuriranje 33. izdaje pa so se ponudili kar sami.

Informacije

Izobraževalni program 33. grafičnega bienala Ljubljana oblikujemo:

Lili Šturm, kustodinja pedagoginja, muzejska svetovalka in vodja;
Petra Derganc, strokovna sodelavka in umetnica;
vodičke, mentorice, mentor: Tina Boc, Petja Kolenko, Janez Goršek, Mica Matković, Tina Jakopič
Fortič, Katarina Hergouth; ter prostovoljka: Ema Jeram.

Napotki za obisk:

Naročilo vodenja po razstavi je potrebno vsaj pet dni pred obiskom. Vodstvo lahko prilagodimo željam in potrebam naročnika. Kontakt:

Petra Derganc, 01 2413 818, petra.derganc@mglc-lj.si

Lili Šturm, 01 2413 818, lili.sturm@mglc-lj.si

Zbirni mesti za vodstva:

MGLC, Grad Tivoli, Park Tivoli (za ogled bienala v MGLC in Švicariji)

Galerija Equrna, Gregorčičeva ul. 3 (za ogled bienala po preostalih lokacijah po centru)

Na razstavo vnašanje hrane in pijače, kot tudi ne večjih torb in dežnikov, ni dovoljeno.

Fotografiranje je dovoljeno.

Bienalske novice in dogajanje lahko spremljate tudi preko omrežij:

<http://bienale.si/>

<http://www.mglc-lj.si/>

https://www.instagram.com/mglc_ljubljana/

<https://www.facebook.com/mglc.ljubljana>

Gradivo je pripravila Lili Šturm, muzejska svetovalka (MGLC).

Ljubljana, junij 2019